Број 89 У Новом Саду, у четвртак 24. априла (7. маја.) 1914. Година XLIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 круне и 70 потура; на четврт године 8 круна. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: За пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући Јована Т. Чавића, у главној улици бр. 6.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Чек-конто 12008.

Бан Шкерлец и хрватско-српска коалиција.

Бан Шкерлец био је прекјуче код грофа Тисе, с којим се саветовао о политичком положају у Хрватској и Славонији. После тога отишао је у Ђаково, да посети бискупа Крапца, за кога се зна, да је пријатељ и савезник загребачких франковаца. Зна се пак и то, да је бискуп Крапац и присни пријатељ бившег бана дра Николе Томашића. Озбиљни људи уверени су, да бан Шкерлец није отишао Крапцу, да га види и да се код њега части. Његов пут у Ђаково има безусловно политички значај. По нашем мишљењу, Шкерлец демонстрира против хрватско српске коалиције. Најпре је посетио жупана Хидегетија у Вуковару, а сада се грли са бискупом Крапцем у Ђакову. Обојица су отворени непријатељи коалиције, а поборници куеновско франковачког савеза.

Да се нешто иза брда ваља, то се види. То признаје и „Народно Јединство“, које уређује Милан Марјановић, за кога се не може рећи, да је крвни непријатељ коалиције. И „Народно Јединство“ признаје, да бан Шкерлец ствара нову странку, у којој ће језгро бити коалиција, али воћа те странке да буде бан Шкерлец. Онда ће она бити послушна и добра владина странка. „Народно Јединство“ тврди, да је Шкерлец у последњој седници егзекутивног одбора хрватско-српске коалиције признао, да је вољан био дати владу коалицији, али се после предомислио; но зато је ипак ставио коалицији на знање, да би могла добити владу, ако буде признала његово водство. Само се по себи разуме, да то више не би била влада коалиције, јер ће она престати да битише као самостална странка чим буде пристала на Шкерлечево водство. Тада би она била само оруђе Шкерлечево, као што је бивша „народна“ странка била Куеново оруђе.

„Србобран“ не признаје, да се ствар онако развија, како је приказују „Народно Јединство“ и „Аграмер Тагблат“. Уредништво „Србобрана“ ишчуђава се, зашто та два листа доносе извештаје о некаквим Шкерлечевим плановима и доказује, да се коалиција неће растурити, него ће остати у своме данашњем саставу, а да ли ће бивши куеновци моћи да ступе у коалицију, о томе ће решавати сама коалиција. „Србобран“ не верује, да Шкерлец има озбиљан план за стварање нове странке, него су то скромне жеље. Странке се не могу оснивати из кабинета и према жељама властодржаца, него само народном вољом. Зато „Србобран“ замера „Аграмер Тагблату“, што проноси таке вести и шкоди коалицији. И „Народном Јединству“ такође замера „Србобран“, јер није главно, шта барон Шкерлец мисли и жели, него да ли ради на оном, што мисли и жели и да ли може радити с некаквим изгледом на успех. Стога „Србобран“ не верује, да барон Шкерлец ради на стварању нове странке.

Ускоро ћемо видети, ко је боље познавао ситуацију и је ли дошло време, да бан Шкерлец изведе свој план. „Народно Јединство“ тврди, да коалиција није више онако сложна као пре и да постоји незадовољство против вођства српске самостале странке, које и сувише туторише коалицији, а „Србобран“ му пребацује, да тиме гура бана против коалиције. „Хрв. Покрет“ пак мудро ћути о свему, а неки говоре, да има доста Хрвата, који се слажу са Марјановићем, и да је он од њих црпео своје информације. Ми засада бележимо ове појаве, које обележавају ситуацију, а после повратка Шкерлечевог из Ђакова знаће се зар и нешто више. Међутим „Аграмер Тагблат“ тврди, да су његове информације тачне и одговара „Србобрану“, да нема смисла што се љути због тога. Зашто се „Србобран“ љути, кад и сам признаје, да може доћи до фузије између коалиције и куеноваца? Још „Аграмер Тагблат“ поручује „Србобрану“, да не буде тако охол, јер још може доћи време, када ће коалицији бити потребни пријатељи...

Једно важно питање.

Штрајк ђака у пакрачкој препарандији против управитеља тамошњег Николе Шумоње држао је кроз неких 14 дана и више локалне прилике у највећој запетости, а било је говора о њему и у јавности.

Као у сваким сличним приликама, тако и у овом случају давало се за право једној или другој страни и не питајући за разлоге нити истражујући узроке самоме штрајку; те и ако је свако уверен о добром гласу и великом пријатељству самога управитеља, ипак се са зебњом и неким страхом очекивао резултат коначног решења тога штрајка.

О проведеној истрази и изреченој осуди највише наше автономне школске власти нећемо овом приликом да говоримо; то припуштамо савести ректора Вучковића и референта Ђисаловића. Свакако ће у своје време о томе и у сабору још бити говора, али овом приликом нам је намера то, да констатујемо оно, што је у једној школи главно и ради чега се ректор Вучковић и разболео, а референт Ђисаловић и не схваћа то — и што су то сами ђаци боље схватили и увидели и од самих чланова Школ. Савета. *То је васпитна страна у заводу.*

Чудимо се „Србобрану“ и његовој странци, да о томе тако важном питању ћуте као заливени и ако смо уверени, да су у тој ствари о свему тачно и боље извештени него ми, јер и то је за њих свакако ситна политика, што кошта грдне новце наше народне фондове, а они се баве само великим питањима, што сижу „преко торња карловачке цркве“. Истина „Србобран“ је донео кратку белешку о изреченој одлуци Шк. Савета т. ј. да су некоји ђаци искључени са завода, неки опет релеговани на годину дана, а неки добили строг укор; — а међутим је „Србобран“ прећутао, као да се ствар на томе свршила, *да су многи ђаци, њих 47, иступили из завода* тако, да данас у томе заводу има *у сва четири разреда 8 ђака* (са још 8 женских, које су изнимно у завод примљене.) Претпо-

ПОДЛИСТАК.

КАРАВИДИНА ДАНИЦА (3)

РОМАН ИЗ МЛАДОСТИ СТЕВАНА ДУШАНА.

У песми певач пита зелену гору, може ли је лако прећи, јер му ваља похитати на вечеру, коју приређује жупан Новак, удајући своју лепу кћер у туђину за Шишмана кнеза видинскога. Била је — вели песма — љута битка, у којој је бугарска војска страшно пострадала; Бог ју је казнио што је нарушила мир и суседско пријатељство, па је напала ненадно и вероломно на српске крајеве. Многи Бугари изгибоше, Шишман се покори српском краљу и запроси лепу жупанову кћер, и обећа да ће и даље слушати српскога краља. Многи јунаци српски изгибоше док одбранише своју земљу. Песник не жали што они изгибоше, али жали младу девојку:

Вредна беше за три нова града:
Чело јој је божанска икона,
Зуби су јој два низа бисера,
Очи су јој два бистра кладенца,
Веђе су јој морске пијавице,
Уста су јој шећерна кутија —
А лице јој као јарко сунце...

Док је певач изводио ову необичну песму цароваше тишина, у којој је ипак било нечујнога кретања налик на покрете духова. Слушаоци се за првом трпезом не макоше, сваки оста како се затекао у тренутку кад се први глас чуо. Послуга је стала како се затекла: неко с прекрштеним рукама, а неко, напротив, с кондиром на гнутим над пехаром, у који је хтео вина насути. Али је, зато настао покрет међу онима даљима. Као када се облак, црн и густ, приближује а не чује се, тако се испод трема и даље около стадоше скупљати гости од хладника, почеше прилазити посленици из даљих одељења, стадоше извиривати и они, који су се гостили под липама на супротној страни дворишта, а на степеницама се подрумским појави подрумар са црвеном прегачом и с рукама високо уздигнутих рукава. Само што та кретања не изазваше ни најманега шума, не нарушише тишине ни у колико, ниво их, занесен слушањем песме, и не опази. Али када песма стаде описивати девојчину лепоту, међу слушаоцима се за првом трпезом уздигоше овлашно две мушке главе, па им се поглед чисто одби од предмета којима је био пошао. Пажљиви и увек досетљиви Реља Охмућевић сада се збуни: јагодице му се на образима осуше живим руменилом кад му се поглед среће с погледом прве домаћинове кћери Видосаве, која је застала била у положају кад је хтела од служитеља узети кондир да њиме понуди баш њега, Рељу Латинина. Не стигнувши да вино излије у пехар она га сади, када се њен поглед сусрете [illegible] зацрвене тако, као да је тим вином полила лице свое. Само се општем узбуђењу може захвалити што цело друштво не опази сцене, која би са свим одала да су се овде сусрели погледи двеју заљубљених душа. Али Благослав Небојшић беше храбрији, или можда мање обазривији: он одржа, и ако не до краја, поглед управљен Миланци, другој кћери Жугиној, коју је песма задржала те није отишла гостима испод хладника, куда ју је дужност упућивала. А Миланка обори главу да сакрије забуну, и не знајући да јој што јој подиже белу кожу на врату издаје сву тајну. Када покуша да, ма и скривен, поглед баци на Благослава, овај се од тога збуни.

У том певач заврши песму, па се опет мало поклони.

Првога тренутка још владаше тишина, али када управо она опомену слушаоце, да им се ваља вратити весељу, које је до мало пре текло, забрујаше хвале, усклици, чуђења и повлађивања, да се тишина промени у најживљу узбуну.

Краљевић устане и, пружајући руку Петру, који му пажљиво и хитро прискочи, у узбуђењу кликну:

— Певачу, *ко* те научи тој песми?!

Петар се мало збуни, али ипак одговори:

— Не знам, светли краљевићу... Не знам — пева народ... чуо сам је...

— Али је заиста нико *тако* не отпева! — рече Душан, па опет седе за сто у чело трпезе поред митрополита.

стављамо, да је осуда Школ. Савета на истини, на стварним и непобитним разлозима основана, не узимајући у обзир ничије ни име ни положај, већ једино то, што интерес и углед захтева, настаје питање, зашто су свих 47 ђака из завода иступили?

Одговор је на то: зато, што је Школ. Савет превидио *васпитну страну у заводу* и изрекао само деломичну одлуку своју.

Овака одлука могла би се изећи у једном заводу за кажњенике, али у једној учитељској или у опште школи, где ђаци о своме учитељу и управитељу треба да имаду што лепше појмове као о узор-човеку и учитељу, ту се не да више спојити *васпитни рад* тога управитеља са ђацима и то су ђаци потпуно и исправно схватили, зато су *сви* и иступили из завода.

Самом осудом Школскога Савета речено је, да нису сви ђаци подједнако криви и зато, није смео Школски Савет превидети, и онима, што су мање криви дати прилику, да не морају завод напустити, а то ће свакако и „прави педагог" знати, да после оних речи, што су њему све ђаци у брк казали, немају ни ово ђака што је остало баш лепо мњење о своме учитељу и управитељу, како би тек заједнички могао радити са оним ђацима, што су му викали да је „денунцијант, тиранин, лажа и варалица" и захтевали: „на вешала с њим!"

Већ од више година сумњало се у педагошки рад тога човека, и васпитно семе што је међу ђацима сејао, уродило је добрим плодом, јер ђаци устају против таког учитеља и неће га више за свога учитеља.

Сви за то позвани фактори ћуте као заливени и мисле да је та ствар сретно свршена, а и не помишљају на то, са колико ће ђака та школа на јесен свој рад отпочети. И до сада је тај завод стајао скупо народне фондове, када је имао и преко 60 ђака, а као што изгледа под управом Шумоње тешко ће их на јесен бити и 20.

Ово је то *важно питање* и ми га свима онима мећемо на срце, којима је тај завод до данас био само на језику, да се озбиљно размисле шта раде и шта треба да раде, јер у одсудном часу ми ћемо све изнети ко је кривац тим ђачким бунама и ко ради о глави тога завода? То је овом приликом тачно установљено и утврђено.

Не би се чудили незаузимању и ћутању самосталне странке у овако важном питању, где се не ради само о угледу и добром гласу завода, већ о његовом опстанку, када нам је најнужније народно учитељство, да је самостална странка на управи наше автономије; али овако њено незаузимање и ћутање у данашњим приликама најстрожије се мора осудити, јер из њеног држања јасно излази, да су за њу питања личности, па је добро ћутати макар и пропао завод, који српски народ грдних новаца стаје. Четрдесет и седам младих људи разишло се по Србији и Босни да у свакој пашњи науке своје наставе, јер не могу науке слушати из уста човека, кога су назвали денунцијантом и тиранином. Кад би се ти људи и вратили натраг у завод, питамо ми, каква би то наука и заједнички васпитни рад био?!

Ужасно. Овако се шта може само код нас дешавати! Сада је у питању опстанак завода!

Догађаји на Балкану.

Бугарске размирице.

У бугарском собрању је отпочела расправа о предловима, да се изашље комисија која ће испитати бугарску политику за време ратова. Такав предлог поднела је владина странка, али је сличан предлог поднела и социјалистичка странка, а њен предлог потпомажу и многи чланови земљоделске странке. У предлогу се социјалистичке странке исказује, да после рата Бугарска данас око себе има саме непријатеље и да су несавладиве препреке стављене потребном споразуму Бугарске са њеним суседима, а нарочито савезу са њима. Како све странке траже, да се поведе истрага у ствари ратних догађаја, то ће предлози о изашиљању истражне комисије бити и усвојени. Друго је, шта ће та истрага донети. У опозиционим круговима ту парламентарну истрагу сматрају предспремом за коначно ликвидирање стамбуловистичког државног процеса.

Бојеви у Епиру.

Једни извештаји из Валоне јављају, да су албанске трупе поселе град Тепелени и места Кучи Големи, Тамзи, Клисуру, Трегу и сва села до реке Кардики. Свуда су морале да савлађују јак отпор епирских устаничких чета, а нарочито је био жесток бој на Кардики. — Други опет извештај из Валоне јавља, да су епирске устаничке трупе почеле продирати на целој линији Делвино—Премети—Лесковик—каза колонија. Из Биглишта и Хотишта кренуле су се епирске трупе у правцу на Горицу. Међутим устаници су успели да освоје само неке положаје западно од Аргирокастрона. Даље су Епирци заузели манастир Чепо, где је до скора био стан грчком генералштабу. Епирци су заузели и места Хумелицу, Пикару и Колонију и продрли су до Прогонатија. Одатле сада наступају према Тепелену. Међутим су албанске трупе добиле појачања и пошле су у сусрет епирским трупама. Потиснуле су Епирце из Курвелеша, па има вести, да су отеле и Прогонати. — Као што се види, извештаји ти противрече, те су према томе посве непоуздани. Какав је положај у Епиру, држимо да најтачније казује онај извештај, што је стигао албанској влади у Драч, а који казује: Епирске устаничке трупе заузеле су Колонију и сву околину и сада продиру на Горицу. Из Горице непрекидно стижу брзојави, у којима се тражи журна помоћ и појачање.

Зографос.

Албанска влада, а и велике силе гледају у Зографосу, председнику епирске привремене владе, једину сметњу миру. Међутим Зографос баш утишава фанатичне Епирце и настојава, да ови сниже своје захтеве. Зографос је свршио науке на француским и немачким свеучилиштима, био је и министар спољних послова у Грчкој, те он најбоље зна да процени, шта Епирци могу да извојују у садашњим приликама. Изјавио је, да ће се одмах повући, чим се испуне они најмањи, оправдани захтеви Епираца. Он управо помаже албанском кнезу и албанској влади и да он не управља епирским устанком, овоме не би био смер Епир него сама Албанија. Данас су, како из Аргирокастрона јављају, узде епирском устанку још у рукама Зографосовим, али ако му из Драча буду и даље чинили тешкоће, тада ће превладати крајња струја и устанак ће узети такав правац, да ће и сама Албанија доспети у најкритичнији положај.

Бугарски зајам.

У Париву поуздано тврде, да ће Бугарска у Немачкој добити зајам од 500 милијона марака. Бугарска ће тај зајам добити само под условом, да берлинска Дисконто банка добије градњу железничке пруге Хасково—Порто Лагос и да та банка добије право, да само она може набављати евентуалне новије зајмове Бугарској.

Исправка албанске границе.

Руска и француска влада потпомогле су захтев српске владе, да се при коначном одређивању северо-источне албанске границе исправи гранична линија, одређена на конференцији у Лондону. Обе владе већ су се обратиле владама осталих великих сила са представком, да треба извршити исправку границе код Приврена и Дебра у корист Србији.

Погодност муслиманским исељеницима

Пре неколико дана је српска влада решила, да исељеници муслимани при доласку на своја огњишта добију подвоз на српским државним железницама у пола цене. Одмах после тог решења је министар грађевина наредио, да се оно саопћи свима железничким станицама. Приликом свога бављења у Скопљу министар председник Пашић и министар грађевина Јовановић послали су брзојав управи државних железница и питали, да ли је она одлука министарског савета извршена, те ако није, да се то одмах учини. — Изгледа, да се муслимани у већем броју хоће да врате на своја огњишта.

Разне вести.

— Из Драча јављају, да је албански кнез Вид врховног команданта талијанске убојне флоте, кнеза од Абруца, одликовао великим крстом албанског орла. То је прво одликовање, што га је учинио албански кнез, а добио га је Талијан.

— Румунски сенат је усвојио закључене уговоре о пошти, телеграфу и телефону између Румуније с једне, а Србије, Црне Горе, Грчке и Бугарске с друге стране.

— Прекјуче су новаци из нових српских крајева, који свој војни рок служе у Пожаревцу, положили заклетве.

— Српски војни министар одредио је Владимира Јовановића судског потпуковника, за свога комесара на годишњој скупштини официрске задруге, која ће бити 27. овог месеца.

Скупштина српских народних учитеља архидијецезе карловачке.

14. (27.) априла одржан је у Митровици седми годишњи збор српских народних учитеља архидијецезе карловачке. Збор је био лепо посећен, јер од 44 члана присутно је било 38. Збору су председавали председник по положају, главни школски надзорник др. В. Бисаловић, и бирани потпредседник збора Стеван Бенин. Перовођа је био Милиној Павловић. Збору је присуствовао и митровачки прота В Милутиновић, умировљени учитељ Путник са још неким гостима. Практичан рад из земљописа радила је учитељица митровачка, Зорка Трумићка. Јован Удицки, учитељ управитељ из Митровице приказао је свој буквар за II. разред латинском, који је дат на оцену даљском учитељ-

---

— Без Божје помоћи нико! Без Божје помоћи нико! — потврди митрополит.

— Ни у Цариграду, ни у Цариграду! — јави се Иларије, добро чувши Душаново мишљење.

Властелин Жуга осећаше право задовољство у најдубљем куту своје поштене душе. Весео је био, што су се гости толико раздрагали на овај дан и у дому његову, али га је врх свега срећним учинило, што је чуо тако лепо певање о славном догађају, у коме је и сам јуначки учествовао.

— Хвала ти, млади певачу! И знај, да је све било тако, као што казује твоја песма!

Тада се куцнуше и отпише из својих чаша, а Жуга продужи:

— И страшније, и страшније! Господо моја, то је било дивно време!

За тим се врати празном седишту, па настави:

— Баш је била ноћ, мркла, страшна ноћ прве јесени. Ја сам био од краља далеко колико... ето, колико до хладника, кад се небо осу живом ватром, а звезде почеше прелетати, па се стадоше укрштати и падати. Где? То нико не зна, ал' се чини да сагоревају више наших глава. Приђох што ближе краљу, шта знам, ноћ је, па ако се гине да га заклоним. И онда чух када краљ рече: „Хвала Богу, добро је!" Мислим да је краљ умео читати књигу судбине, јер га је невоља у животу сваком знању научила. Друкчије не знам шта би то могло бити. И по том он викну: „Сад на коње, па за мном!" Кажем вам, часна господо, да је он једини разумео шта значи та порука са небеса! Попакасмо на коње, па за њим. Он право у бугарски стан. Кад ми тамо, а Бугара нема окренули плећа, па се не мисле заустављати. Силно се поплашили од небеских знакова. Ми за њима у потеру, а коњи готово да запливају по крви; сваки се час прескаче преко телеса, или се коњи на њих спотичу. Онда ме краљ зовну.... Али доста, опростите, господо гости! Биће дана и за причу. Сад само молим да будете весели! Тако је то, кад се погледа у ствар онда се види да је прашина. И ја кажем, да је већ све прашина....

Завршивши говор овом уобичајеном речју својом. домаћин [illegible] се трпеза обнови јелом и пићем.

(Наставиће се).

ском збору. Осим тога предавао је Станимир Субић, учитељ из Земуна, о теми „Лаж и последице јој“, а Јован Удицки о последицама алкохолизма код школске деце. Код свих предавања и радова развила се жива дискусија, у којој су сви говорници стварно учествовали. После овога настала је расправа о правном и материјалном положају српског народног учитељства у Хрватској и Славонији.

Расправу је отворио Стеван Бенин, учитељ управитељ даљски својим предлогом: да се поднесе идућем заседању српског народног црквеног сабора образложена представка за побољшање материјалног положаја српског народног учитељства у Хрватској и Славонији тиме: што ће се исто учитељство изједначити у беривима било са српским народним учитељством у Угарској, било са комуналним учитељством у Хрватској и Славонији т.ј. са новом дотацијом, која је сада у пројекту. У овој расправи учествовали су сви чланови, па је најзад предлог Ст Бенина једногласно примљен са допуном Јована Удицког, да се управни одбор архидијецезалног збора стави у везу са одбором горњокарловачко-пакрачког учитељског збора, те да оба одбора заједнички воде даљу акцију. Други предлог Стевана Бенина тицао се једне нове праксе за исказ благоволења према појединим учитељима, која је пракса уведена за време комесаријатске ере. Да би се поједини учитељи задобили за комесаријат, почела је архидијецезална конзисторија прошле године да шаље похвале и одличне оцене појединим учитељима. Разуме се, да те похвале и одлике није добио ни један истакнутији учитељ, а управитељ апсолутно ни један, јер су они случајно сви радикали, ма да међу њима има људи, који су признати као боље снаге у сваком погледу.

Да те похвале и одлике имају какву практичну вредност и сврху, да оне унапређују у плати и у положају, некако би се разумело и ако не одобрило, али те похвале остају без икаквог утецаја, једино што стварају забуну међу учитељством архидијецезе карловачке, које је до сада увек сложно било. Но хвала разборитости свију, слога је очувана; предлог Ст. Бенина, да збор устане против овог оцењивања, и да умоли власт, да ту нову праксу одбаци, примљен је са свима гласовима против 3 гласа. За предлог су гласали и они који су добили те похвале и одлике, а који не рефлектирају на те одлике; а против предлога гласала су три члана збора — ваљда зато, што им је та похвала и одлика врло потребна.

После неких мањих важних ствари седница зборска претворена је у конференцију. На конференцији се повела реч о идућем заседању српског народно-црквеног сабора.

Истицала се потреба, да у сабор уђе што већи број учитеља, јер је већ крајње време, да се целокупно школско питање реши, а у решавању тога питања потребно је да учествују стручњаци, учитељи. О тога је једногласно закључено, да управни одбор поради код одбора удружених народних странака и код управе самих странака, да све народне странке при идућем избору за српски народно-црквени сабор кандидују и већи број српских народних учитеља, а српском учитељству из Хрватске и Славоније да се осигура бар неколико мандата. Пошто се још расправљало о учествовању учитељства у изборима за српски народни црквени сабор, потпредседник Ст. Бенин отворио је поново скупштину, на којој је даље одлучено, да се идућа скупштина држи у Карловцима.

Уједно је изабран нови управни одбор у који су ушли: председник по положају др. В. Ђисаловић, главни школски надзорник; бирани председник Радован Малушевић учитељ управитељ карловачки, потпредседник Стеван Бенин, учитељ-управитељ даљски; даљи чланови одбора Јован Удицки, учитељ-управитељ митровачки, Коста Петровачки, учитељ земунски, Зорка Лалошевић, учитељица митровачка и Крунослава Обушковић, учитељица черевићка као тајник.

После скупштине одржан је кратак заједнички ручак, а после ручка посетили су чланови збора кр. земаљску казниницу митровачку. Прегледање и проучавање казнионице трајало је цело по подне до пред полазак вечерњих влакова, када су страни морали отпутовати. Посетиоци казнионице морају бити веома благодарни господину управитељу казнионице дру Костићу, приставу Фулановићу и управитељу казнионичког господарства Пејиновићу, који су не жалећи труда сву казниону показали учитељима. А учитељи који су ту модерну установу видели, са радошћу могу констатовати, да је митровачка казнионица под управом ових људи, завод који не би требао да носи име казниона, већ модерно поправиште. Заиста би вредно било да ову установу проуче сви они, које интересира социолошка криминална педагогија не само у теорији, него и у пракси.

Вести из места и са стране.

Сахрана генерала Франасовића.

У уторак у 3 и по сата по подне сахрањени су у Београду посмртни остаци генерала Драгутина Франасовића, који су још раније донесени из Беча. Погреб је пошао са железничке станице, где је по католичком обреду (јер је генерал Франасовић католик) извршено опело. Са железничке станице је погреб кренуо у католичку капелу. На погребу су били: председник српске владе Пашић са свима министрима; први ађутант краљев генерал Штурм и начелник краљеве канцеларије Драгомир Јанковић, као краљеви заступници; председништво и сви чланови српског Црвеног Крста; цео београдски официрски кор и генерали Божа Јанковић, Михајло Живковић, Мариновић, Михајло Рашић и Вукоман Арачић; председништва свију београдских хуманих друштава; бивши министри и сви представници београдске и стране штампе. Пред мртвачким ковчегом носен је крст, за њим је ишла војничка музика, а за овом београдски добровољци са својом заставом, обвијеном црним флором. Иза добровољаца су ишли три коњичка официра, који су носили покојникове декорације, којих је било преко 30. Погреб су завршавали пук коњице и десет батерија топова. Варош је добила изглед жалости, јер је Франасовић био јако симпатичан због свога положаја у српском Црвеном Крсту, који је нарочито за време првог и другог балканског рата велике услуге учинио српској војсци. — Поводом смрти генерала Франасовића, председника друштва српског Црвеног Крста, председништво је добило из Беча овај брзојав: „Беч, 21. априла 10 сати ноћу. Његово царско и краљевско високанство вадвојвода Салватор, заступник највишег покровитељства Црвеног Крста у Аустроугарској Монархији примио је са искреним жаљењем вест о смрти високо заслужног господина Драгутина Франасовића и благоизволео је наредити ми, да изјавим његово најдубље саучешће поштованом председништву српског Црвеног Крста. По највишој наредби Бринзеј, мајор.“ На ту изјаву саучешћа је председништво српског Црвеног Крста одмах одговорило сходним брзојавом.

И опет један пророк!

У Кракову је издао неки Октавијус књигу са три мапе, у којој предсказује, да ће 1918. године доћи до рата између Аустроугарске и Русије. Немачка, Француска, Енглеска и Италија биће неутралне, а Румунија, Бугарска, Турска и Албанија држаће с Аустроугарском. Биће две велике битке: једна код Кијева, а друга код Крагујевца. У обе битке победиће Аустроугарска и њени савезници. Аустријски ратни бродови ући ће кроз Дарданеле под турском заставом у Црно Море и уништити руску црноморску флоту. У децембру 1918. године биће закључен мир у Бечу. После тога претвориће се Аустрија у федеративну државу, али Хрватска неће се ујединити са Босном. На једној мапи приказују се земље, које ће захватити Велика Хабсбуршка.

Занимљива црквена прослава у Русији.

У Слуцком обављена је прошле недеље свечаност откривања моштију мученика Гаврила, који је проглашен светитељем „четвртог разреда.“ Његове су мошти лежале у тамошњем манастиру. На надгробном споменику био је овај натпис: „Младенца Гаврила Гавдјелученка, из села Звјеркова у грофовству Заблудовском, који је рођен 22. марта 1684. године, метнули су Јевреји на муке у Белом Стоку 20. априла 1690. Његово тело донесено је у манастир Слуцки 9. маја 1775. године са дозволом кнеза Јеронима“. До 1746. године почивале су у звјерковачкој цркви, која је онда изгорела. Отуда су мошти пренесене у Заблудов, а из Заблудова у Слуцку.

Српско народно позориште у Осеку.

„Народна Обрана“ јавља, да ће српско народно позориште доћи у Осек, и да ће тамо остати месец дана. Представе ће давати у хрватском казалишту. Јуче је српско народно позориште отпочело у Суботици низ представа „Косовском трагедијом“. Из Суботице ће позориште отићи у Осек.

Нов барон у Загребу.

Званичне „Народне Новине“ доносе краљеву одлуку од 21. априла о. г., којом је бившем подбану, дру Владимиру Николићу Подринскоме подељено достојанство угарског барона уз опрост пристојбе. Тиме је задовољена његова давнашња жеља. Шкерлец се не брине да задовољи народ Хрватске и Славоније, него мисли да ће га усрећити баронима!

Пренос пепела Зрињскога и Франкопана у Загреб.

Загребачка градска скупштина је закључила на предлог заступника Хрустића, да се позове хрватско-славонска земаљска влада, да поднесе краљу молбу, да дозволи пренети пепео Зрињскога и Франкопана из Бечког Новог Места у Загреб. Град Загреб ће сносити све трошкове око преноса, а о своме трошку подићи ће и достојан споменик тим хрватским родољубима.

Учитељица као добротворка.

У Винковцима је преминула умировљена учитељица Ружица Шумановић, у 59. години живота свог. Она је завештала 6000 круна, понајвише црквама и то: 2000 круна за мису у винковачкој католичкој цркви, 1000 круна католичкој цркви у Винковцима, 1000 круна језуитама у Загребу, а мање легате разним хрватским друштвима. Рођацима је оставила 10.000 круна.

Кратке вести.

— У Одеси се убио Црногорац Рајчевић, брат бившег црногорског министра. Тако јавља петроградски „Свјет“.

— Суд у Балуту (Русија) наредио је, да се протерају из Андрејева неки Јевреји, који су незаконито закупили сељачку земљу.

— Из Кијева је протерано девет музиканата и статиста Јевреја, који су сумњиви.

— За православног владику у Балахнину (Русија) постављен је јерусалимски руски архимандрит Антонин, а на његово место послат је у Јерусалим архимандрит Јувеналије из Новгорода.

— У гробници руског цара Александра II., која се налази у петропавловској цркви у Петрограду, одслужен је парастос 17. априла. То је дан његовог рођења.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице очекује се променљиво време, бура и затим хладније време.

Привредни гласник.

Конгрес срп. земљорадничких задруга.

Јавили смо недавно, да ће се конгрес наших земљорадничких задруга ове године држати у Липику 6. (19.) и 7. (20.) маја. Сад јављамо распоред рада на конгресу. У уторак 6. (19.) маја у 3 сата после подне биће предавање дра Лазе Марковића, лечника у Новом Саду: *Зашто Срби пре времена умиру*, а затим предавање г. Јоце Поповића, ревизора Савеза српских земљорадничких задруга: *О неким погрешкама у животу и раду наших Славонаца и како да се оне сталоже.* У среду 7. (20.) маја у 8 сати пре подне: Призивање св. Духа, у 9 сати пре подне XVI. редовна главна скупштина Савеза, те у 11 сати пре подне XVII. редовна главна скупштина Савеза.

Производња хмеља у Угарској.

Прошле године било је у Угарској засађено хмељем 2507 хектара земље. У 1912. години било је засађено 2176, а 1904. године само 696 хектара. Прошле године добивено је 22.303 центе, 1912. године 18.200 центи, а 1904. године само 2863 центе хмеља. Просечно је прошле године добивено 889 килограма по хектару, у Чешкој 410 килограма, у Штајерској 610, а у Баварској 390 килограма хмеља по хектару. Највише хмеља у Угарској производи Бачка, у којој је хмељем засађено 3000 јутара, а у целој Угарској засађено је 3888 јутара. У Петровцу је засађено хмељем 1000 јутара, а добивено је 8000 центи, дакле више него трећина од укупне производње у Угарској. У Ердељу је засађено 487 јутара, највише у Шесбургу, где има 125 јутара. О оне стране Дунава има 216 јутара засађено хмељем, а добивено је 460 цената. У Барањи има највише на спахилуку надвојводе Фридриха. У Хрватској и Славонији има 528 јутара хмеља, од којих је добивено 1329 центи. За произведени хмељ добила је Угарска 5,375.127 круна и 18 потура, а то је просечно 256 круна и 26 потура од центе (100 килограма). У Петровцу је добивено само 180 круна од центе, јер су многи продали хмељ пре него што је сазрео, док су остала места добили 400 па и 500 круна по центи. Петровчани су добили за хмељ близу 2 милијона круна. Бачка је добила за хмељ 4,676.213 круна (246 круна по центи просечно), Ердељ 427.510 круна (346 круна по центи), остали крајеви Угарске 274.000 круна (360 круна по центи). У Хрватској и Славонији добивено је за 2658 центи хмеља око 600.000 круна. Док је у Угарској учетворостручена површина, засађена хмељем, у Баварској је пала са 24.374 на 17.476 хектара, у Немачкој са 37.188 на 27.048, а у Енглеској са 47.399 на 35.676 хектара. Хмељ добро доноси али не сме се сувише производити, јер ће му цена јако пасти.

Стапање српских новчаних завода у Босни.

Глигорије Јефтановић као председник Српске Народне Банке и Перо Стокановић као председник Српске Централне Банке позвали су све српске новчане заводе у Босни и Херцеговини, да пошљу своје изасланике на конференцију, која ће се одржати 4. (17.) маја о. г. У њој ће се заузети становиште против изјаве министра Билинског, да неће ниједном српском новчаном заводу дозволити учешћа у већим земаљским пословима, где влада одлучује, него ће те послове давати само Српској Привредној Банци, коју су основали (без новаца) владини љубимци, Димовић и Јојкић. Још ће се ту решавати и о стапању свију српских новчаних завода у Босни и Херцеговини. Скупштина Српске Народне Банке у Сарајеву избацила је Димовића и дра Милана Јојкића, једног из управног, а другог из надзорног одбора, јер су они хтели да осујете стапање српских новчаних завода. Владин комесар, Душан Летица (рођак митрополита Летице) изјавио је, да влада неће признати нову управу Српске Народне Банке, а др. М. Оршкић очитао је лекцију владином комесару и осудио дра Милана Јојкића

и другове, који су Српску Народну Банку *денунцирали* влади (Летица упада: Не влади, него мени!). Димовић и Јојкић тражили су од владе да полицијом растера скупштину. Подрепаши су сви и свуда једнаки — владине потркуше и улизице.

Брзојави „Застави“.

Стигли 24 априла.

Нови командант косовских трупа.

Београд. (Р.) Генерал Петар Бојовић, командант косовских трупа, отпутовао је у Скопље, да прими дужност од генерала Дамјана Поповића, досадањег команданта тих трупа.

Боравак српског престолонаследника у бањи.

Београд. (Р.) Престолонаследник Александар бавиће се у Врњцима шест недеља ради одмора. У Београд ће долазити за то време само по потреби. Иначе тек после шестонедељног бављења.

Ђурђевски цветак.

Београд. (Р.) Коло Српских Сестара продавало је и јуче ђурђевски цветак у корист своје благајне.

Војнички санаторијум у Ковиљачи.

Београд. (Р.) Друштво српског Црвеног Крста решило је, да у Ковиљачи још ове године подигне санаторијум, у коме ће за време лечења у бањи становати официри и војни обвезници, који су због рана или елементарних невгода остали неспособни. У санаторијуму имаће бесплатно храну, стан, лечнике. Припремни радови за подизање санаторијума већ су отпочети.

Одгођено решење автономног питања.

Будимпешта. Тиса изјавио, да нема времена да проучи питање српске народне црквене автономије. Из тога се изводи, да је сазив српског народног црквеног сабора одгођен за јесен.

Устанак у Епиру.

Драч. Влада је извештена, да су епирски усташи заробили 200 муслимана и одвели их у Кодру, где су их живе распели на крст у цркви, а затим цркву запалили. Албански жандари нашли су 200 изгорелих лешева у кодранској цркви(?)

Атина. Петодневна битка северно од Аргиракострана завршена. Губици с обе стране велики. Код Еха погинуло 500 Арбанаса.

Драч. Епирци напредују. Имају топове и митраљезе. Приближили су се Берату на пет сати даљине. Албански жандари продиру на југ. Епирци посели друмове, који воде у Валову и Драч.

Претеране вести о штети од мраза.

Будимпешта. Министарство пољске привреде тврди, да није тако велика штета од мраза, како су то листови јавили, једва ако је штета 20%. Највећма је страдала околина Кечкемета и Будимпеште. Токај и околина нису пострадали од мраза.

Амерички спор.

Уешингтн. Јужноамерички посредници састаће се 5. (18.) маја о. г. код водопада Ниагаре, да реше спор између Америчке Уније и Мексика.

Догађаји у Мексику.

Веракруц. Мексиканска војска срушила два моста да би спречила продирање усташа према вароши Мексику.

Његошева прослава у Прагу.

Праг. Стогодишњица владике Рада прослављена по утврђеном програму. Из Србије су дошли на прославу др. Јован Скерлић, који је говорио о Његушу, професор Јанић, председник београдске општине Несторовић, проф. др. Кумануди, Велимир Карић и Здравковић, из Црне Горе Шкеровић, Андра Јовановић и Димитрије Војводић.

Праг. У славу 100-годишњице говорили проф. Махал из Прага, Скерлић и Јанић из Београда.

Краљева болест.

Беч. У краљевој болести нема никакве промене. Апетит задовољава. Краљ провео један сат на галерији.

Шкерлец у Ђакову.

Ђаково. Бан Шкерлец овде свечано дочекан. Бискуп Крапац приредио ручак у његову почаст.

Румунска конференција.

Деш. Одбор румунске народне странке заузео становиште у ствари мађарског унијатског владичанства и протестовао против сумњичења, којим се послужио Тиса, када је Вајду приказао као савезника браће Геровски.

Разне брзојавне вести.

Њујорк. На мору је изгорео парни брод „Колумбијан“. Прво је примећен пожар са брода „Сајдлиц“. Брод „Франконија“ спасао је 13 особа и нашао више лешева.

Беч. На железничкој станици Соколинци наишао је особни воз на неколико вагона, који су били оборени. Два путника тешко, а 14 њих лако рањено.

Издавалац: Мита Клицин.
Одговорни уредник: Мита П. Алексијевић.

Трговина.

Недељни вашарски извештај из Беча.

Свињски вашар 5. маја.

За данашњи вашар било је пријављено 18.715 комада. — Дотерано било 9122 комада пољске и 8770 комада мађарске пасмине, свега 17.892 комада Вашар је био благ. Цене су биле: Прима свиње 120—123, средње 116—119, лахке 114 до 114, сремске 108—116, старе 104—112, пољске 104 до 136 потура по кили живе ваге без потрошарине.

Марвени вашар од 4. маја.

Дотерано 4239 комада угојених волова и са паше 538 ком. бикова и крава, свега 4777 комада. Вашар био врло лабав. Цене: швајцерски прима 104 до 118, средњи 86—100; мађарски прима 78 до 90, средњи 68—74 лошији 60—66, бикови 70 до 90, краве 40—54, босански ——— круна по 100 кила живе ваге без потрошарине.

Најучтивије умољавамо нашу господу пошиљаче, да нас о товарењу увек брзојавно известе. Јовичић, Акимовић и друг, Беч, Св. Марко, централни вашар.

СВОЈУ КУЋУ У НОВОМ САДУ,

кисачка улица бр. 30/а.

у којој постоји ГОСТИОНИЦА, продајем из слободне руке. — За цену и услове упитати власника у истој кући. 669 1—2

СПАС ЧОВЕЧЈЕГ ЖИВОТА!!!

Препоручујем сваком оном који болује од опасне болести **јехтике или запаљења плућа**, мој светски проналазак, који још нико до данаске пронашао није осим ја, до данас су хиљаду хиљада животом платили од те опасне болести, ал' пошто сам ја тај лек сам пронашао где је до данас сваком најбоље помогло, зато пак кога је год затекла та грозна болест, а нарочито код нашег света, ово је за њега спас. Зато нека се сваки на мене обрати, где ће одмах упутство од мене добити. Који га год буде поручио, тај ће одмах за 14 дана видети, да му је много лакше и да на боље иде.

Адреса: 621 3 10

W. Marinović

WIEN II. Obere-Donau 53. I/33.

ПОТПУНО СОРТИРАНА ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА НА

ПРОДАЈУ У НОВОМ САДУ

у најживљој улици. Исту продајем услед другог предузећа. Озбиљни купци нека се обрате на администрацију истог листа где ће за тачну адресу дознати: број 1914.

Исте трговине промет је 16—20 хиљада круна. 660 2—3

2000 ЈУТАРА

земље оранице у равници, по сата удаљене од Куманова и железничке станице издају се под закуп — аренду — укупно и на парцеле, а и на наполицу по најповољнијим условима.

За цену и услове обратити се Паланачкој Штедионици — Паланка — (смедеревска) — Србија. 613 3—5 3—3. 620

Пређе 36 а сада 10 круна!

Готов је и повезан роман:

КРАЉИЦА НАТАЛИЈА

или **ТАЈНЕ СРПСКОГ ДВОРА.**

Роман је повезан у 3 свеске по 30 штампаних табака.

Цена је комплету 12 круна, а сада 1 комплет 4 круне, 3 комплета 10 круна.

Роман је ванредан, а треба свака српска кућа да га има. С тога сам се решио да га распродам по цени, да би га свани могао набавити.

Цена једном комплету 4 круне. Ко поручи три комплета добиће за 10 круна.

Поруџбине вршим нахнаме, са плаћеном мојом поштарином.

Главно заступништво уступљено је за Аустроугарску г. Андри Плавшићу, Нови Сад, Хид улица бр. 3.

Поруџбине ваља слати 595 5—10

Светолику Савићу

главном уреднику „Балкана“ Београд.

ПРОДАЈА КУЋЕ!

У граду МИТРОВИЦИ у једној већег промета улици имадем кућу од једног спрата, коју сам вољан уз повољну цјену из слободне руке продати, док сам у истој кући и електрично свјетло увести дао! Кућа је специјално прије годину дана уређена за становање тако, да према положају са здравственог гледишта неможе бити приговора, надаље сам вољан у обратном случају кућу у најам издати. Сваке даље информације сјеста ћу разјаснити. —

РАДА МИКИЋ — Дивош з. пошта Чалма. 597 5—5

ИНДУСТРИЈАЛАЦ

млад, веома интелигентан, говори српски, француски и немачки, добро ситуиран има сјајну будућност.

Желио би ступити у брак са ћерком каквог трговца или фабриканта, са одговарајућим условима да је добро писмена и по могућству музикална, фотографију и потребна обавештења послати Београд поштан. фах под шифром **В.** серија 2724. Дискреција строго загарантована. Фотографије ће се са највећом пажњом вратити. 663 2-3

М. БУЛИЋ - ВУКОВЈУ (СЛАВОНИЈА)

:-: :-: **ТРГОВАЦ** :-: :-:

треба за своју биртију солидног и

ОКРЕТНОГ МОМКА

који је вешт и месарском занату. Под сталном платом и процентом уз целу обскрбу у кући. Потребно је да има јамчевине од 200 круна. 3—3 649

М. БУЛИЋ, ТРГ. - ВУКОВЈЕ, СЛАВОНИЈА.

Своју кућу

у Новом Саду, доњо Алмашка ул. бр. 10 продајом из слободне руке. Кућа има 3 собе са улице и лепо двориште засађено воћем и ловом.

630 3—3 **Марко Нешић.**

ПРОДАЈА ГРАДИЛИШТА.

У ПЕТРОВАРАДИНУ.

Петроварадинска градска општина продати ће дне 16. маја 1914. г. путем јавне усмене дражбе, неколико својих градилишта најбољем нудиоцу.

Ова се градилишта налазе у Прерадовићевој улици (у Мајуру), у непосредној близини више пучке школе, односно гостионе Миле Ромића.

Дражба (само усмена) одржати ће се код самих градишта у 9 сати прије подне, а дражбовати може сватко, тко положи у руке водитеља дражбе капару од 300 К.

Градско поглаварство.

Српска штампарија д-ра Светозара Милетића у Новом Саду.